

op de tafel en keek naar mij. Zij zag mij aan gelijk vroeger, gelijk jaren geleden, en op haar aangezicht las ik kommer en verdriet.

„Gij komt nog weleens terug?” vroeg zij met een aandrang die mij trof. „Gij zijt toch af en toe in de stad?”

Mijn handdruk moest haar een bevestigend antwoord zijn. Ja, ik zal wederkeren Netje. Ik moet eens met u spreken wanneer die lammeling er niet is, die u honger laat lijden terwijl hij met zijn nicht thee drinkt en koekjes eet.

Wij namen afscheid en ik liep de woning uit alsof ik van een kerkhof wegvluchtte. Blijde van heen te mogen gaan. En toch, en toch. . . . Wat was dat andere dat veel dieper lag, die smartelijke zwaarmoedigheid, die onrust, die angst die mij langzaam overweldigde en die ik niet afweren kon? . . . . Netje, moest gij mij daarom verlaten hebben? Voor zo iets!

Het werd allengs een razernij op den laffen pronker die haar met holle woorden heeft verleid, op den kalen penneridder die haar stukken van de hemel heeft beloofd, die haar gekregen heeft, die haar behoudt en haar in armoede en zorgen verschrompelen laat. Lafaard. Ik had het in zijn gelaat moeten uitspuwen wat een beest hij is. Maar wat heb ik gedaan? Ik liet me meeleiden als een kind, als een tamme makke ouderling om naar zijn vrouw te gaan kijken. Netje, het Netje, zonder wie ik eens waande niet te kunnen leven. En leef ik nu niet, leef ik niet krachtig en fel? Waarom heb ik dan die grote vernedering verdragen, waarom heb ik alles en mij zelf verraden? Ach waarom, waarom, het zijn al vragen zonder zin, een woede die te laat komt, die dwaas en belachelijk is.

Tracht in te slapen op het gedender van de wielen en te vergeten. Gij hebt toch niets meer te maken met wat in het verleden ligt? Men kan niet leven en blijven staan. Zet het van u af. Maar het leed dat reeds gesust en ingeslapen was, werd deze avond weer wakker geschud en het hechtte zich aan mijn hart, als een klein dier aan de tepel van het moederdier.

II.

Ik heb Netje teruggezien. Na mijn eerste bezoek ben ik er dagen lang zeker van geweest dat ik haar nooit meer opzoeken zou. Ik zwoer dat ik niet gaan wilde. Zij heeft maar wat zij verdiende! . . . . Doch sterker dan alle verzet, sterker dan mannelijke trots werkte de verbeelding, en het gebeurde mij zo dikwijls dat ik haar aangezicht vóór mij zag oprijzen met de smartelijke, donkere ogen van die avond. Ik grinnikte, ik grijnslachte; ik kon die herinnering geen meester meer, noch het vertederend medelijden dat in mijn borst lag te knagen. En wat gebeuren moest, gebeurde dan ook.

Op een namiddag dat ik den patroon naar de stad gevoerd had, gaf hij me twee uren vrij. De auto kon wel zolang onbewaakt in die stille straat blijven